

**ГЕРБЕРТ
УЭЛЛС**

ERÄITÄ

KERTOELMIA

Герберт Уэллс

Eräitä kertoelmia

«Public Domain»

Уэллс Г. Д.

Eräitä kertoelmia / Г. Д. Уэллс — «Public Domain»,

Содержание

Syvydessä	5
Конец ознакомительного фрагмента.	12

H. G. Wells

Eräitä kertoelmia

Syvyydessä

Luutnantti seiso i teräspallon ääressä pureksien männynlastua. "Mitä arvelette siitä, Steevens?" kysyi hän. "Onpa siinä ajatus", sanoi Steevens avosydämisesti.

"Minä luulen sen menevän lyttyyn – läts", sanoi luutnantti.

"Hän näyttää jo laskeneen kaikki aivan tarkalleen", sanoi Steevens, tarttumatta vielä käään asiaan.

"Mutta ajatelkaa toki painetta", sanoi luutnantti. "Veden pinnalla on neljätoista naulaa tuumalla, kolmekymmentä jalkaa alempana kaksi kertaa niin paljo; kuusikymmentä, kolme; yhdeksänkymmentä, neljä kertaa; yhdeksänsataa neljäkymmentä kertaa; viisituhatta kolmesataa – peninkulma – on kaksisataa neljäkymmentä kertaa neljätoista naulaa; se on – odottakaas – kolmekymmentä sentneriä – puolitoista tonnia, Steevens; puolitoista tonnia neliötuumalla. Ja valtameri, johon sen tulee sukeltaa, on viisi peninkulmaa syvä. Siis seitsemän ja puoli – "

"Tuntuuhan se", sanoi Steevens, "mutta on tuo teräskin aika paksua."

Luutnantti ei vastannut, alkoi vaan jälleen pureksia männynlastua. Heidän keskustelunsa esine oli suuri teräspallo, jonka halkasija oli ehkä yhdeksän jalkaa. Se näytti jättiläismäiseltä tykinkuulalta. Se oli sijoitettu mukavasti hirveän suurille telineille laivan kokkapuolella ja suunnattomat parrut, joitten piti auttaa sen veteen laskemista tekivät laivan omituisen näköiseksi. Kahdessa kohden oli teräksessä pari tavattoman paksulasista ikkunaa. Yksi niistä, tavattoman paksuine teräskehyksineen, oli ruuvattu puoleksi auki. Molemmat miehet olivat nähneet pallon sisustan tänä aamuna ensi kerran. Se oli mukavasti sisustettu, ilmapatjoja ylt'ympäri ja pullistuneitten tyynyjen välissä pieniä nappeja. Niistä hoidettiin laitoksen koneistoa. Kaikki oli peitetty pehmeällä, yksin Myerin aparaattikin, jonka tuli imeä itseensä hiilihappoa ja korvata laitoksen johtajan käyttämä happi, sitten kun hän kiipeisi sisään tuosta miehenmentävästä ikkunanreiästä ja lasi ruuvattaisiin kiinni.

Koko laitos oli niin huolellisesti tyynytetty, että sitä olisi voinut ampua tykillä eikä sisässä olevalla olisi ollut mitään hätää. Ja niin sen pitikin, sillä jonkun tunnin kuluttua ryömisi sinne tuosta lasinreiästä mies, lasi ruuvattaisiin kiinni, pallo mereen ja sitten alaspäin – alaspäin aina vaan, viisi peninkulmaa, kuten luutnantti sanoi. Se oli kiintynyt kovasti hänen mieleensä; se pani pään ihan pyörälle. Sitten hän tapasi Steevensin, äsken laivalle tulleen, ja piti häntä sopivana keskustelutoverina. Asia alettiin aina alusta.

"Mutta luulen", sanoi luutnantti, "että lasi aivan yksinkertaisesti taipuu sisään, murtuu ja menee mäsäksi sellaisessa paineessa. On sitä saatu kivikin juoksemaan vetenä kovan paineen alla – ja huomatkaa mitä sanoin."

"Jos lasi murtuu", sanoi Steevens, "mitä sitten?"

"Vesi syöksyy sisään kuin rautasuihku. Oletteko koskaan saanut kokea kovapaineisen veden suihkua? Se kerrassaan musertaisi hänet. Se tunkeutuisi hänen kurkkuunsa ja keuhkoihinsa, syöksyisi korviin – "

"Onpas Teillä seikkaperäinen mielikuvitus!" arveli Steevens, joka näki kaikki aivan elävästi tapahtuvan.

"Välttämättömän todeksi havaitsemista vaan", sanoi luutnantti.

"Entäs pallo?"

"Muutaman kuplan synnyttäisi ja asettuisi mukavasti pohjaan tuomiopäivää odottelemaan, istuisi sinne liejuun ja pohjamutaan. Elstead parka olisi vaan hajallaan halenneitten tyynyjensä päällä kuin voi leivällä."

Hän kertasi viime lauseensa. Se miellytti häntä aivan nähtävästi. "Kuin voi leivällä." "Luukkuako tarkastellaan?" kuului ääni kysyvän. Elstead siellä seisoi heidän takanaan valkoseen puettuna kiireestä kantapäähän. Paperossi oli hänellä hampaissa ja silmät hymyilivät leveän hatunreunan alta. "Mitä Te voista ja leivästä juttuatte, Weybridge? Taasko moititte meriupseerien riittämätöntä palkkaa? Minulla ei ole enää kuin yksi päivä lähtöni. Saamme köydet tänään kuntoon. Nuo harvat pilven hattarat ja kevyt aallonkäynti sopivat juuri mainiosti, kun tässä heitetään tusinan verta tonneja lyijyä ja rautaa mereen, eikö niin?"

"Ei ne Teitä juuri häiritse", sanoi Weybridge.

"Ei. Seitsemän – kahdeksankymmenen jalan syvyydessä ei ole liikettä lainkaan ja sinne minä pääsen kahdessatoista sekunnissa. Antaa sitten tuulen ulvoa itsensä käheäksi täällä pinnalla ja veden nousta vaikka yli pilvien. Ei. Tuolla alhaalla on – ." Hän siirtyi laivan syrjälle. Toiset tulivat perässä. Kaikki kolme kumartuivat eteenpäin ja tuijottivat vihreänkeltaiseen veteen.

"*Rauha*", sanoi Elstead, päättäen lauseensa.

"Oletteko vallan varma, että kellolaitos tekee tehtävänsä?" kysyi Weybridge.

"Se on toiminut kolmekymmentä viisi tuntia", sanoi Elstead. "Toimimaan se on teytykin."

"Mutta jos se ei toimisi?"

"Miksei se sitä tekisi?"

"En minä menisi mereen tuossa kirotussa kapineessa", sanoi Weybridge, "en, vaikka tarjottaisiin kaksisataatuhatta puntaa."

"Olettepa arka poika", sanoi Elstead ja sylkäsi tuttavallisesti alas veteen.

"En minä vain ymmärrä, miten Te aijotte tuota laitosta käyttää", sanoi Steevens.

"Ensinnäkin, minut ruuvataan palloon", sanoi Elstead, "ja kun minä olen sytyttänyt ja sammuttanut sähkövalon kolmeen kertaan näyttääkseni, että olen kunnossa, heittää tuo nostolaitos minut mereen ja kaikki nuo raskaat lyijypainot tulevat perässä. Suurimmassa lyijypainossa on rulla, jolla on sata sylvä lujaa köyttä, ja muuta yhdistäjää ei painoilla ja pallolla olekaan paitsi siteitä, jotka katkaistaan lähdeittäissä. On parempi käyttää köyttä kuin monikertaista metallilankaa. Se katkee helpommin ja on taipuisampaa – tärkeitä asioita, kuten kohta havaitsette."

"Jokaisessa lyijypainossa näette reijän, sen läpi juoksee rautainen kanki, tullen noin kuusi jalkaa ulos alapuolelta. Jos tuo kanki kohoaa, nostaa se vivun ja panee käyntiin kellolaitoksen siinä päässä lieriötä, jolle köysi kiertyy."

"No niin. Koko laitos lasketaan koreasti veteen ja siteet katkaistaan. Pallo ui – siinä on ilmaa, se on vettä keveämpi – mutta lyijypainot putoavat heti alas ja köysi juoksee. Kun köysi on aivan suora lähtee pallokin sen vetämänä alaspäin."

"Mutta miksi Te köyden laitoitte?" kysyi Steevens. "Miksette kiinnittänyt painoja suoraan palloon?"

"Pohjaan kolahtamisen tähden. Koko laitos menee alas hyvää kyytiä, peninkulman toisensa jälkeen, viimein on vauhti aivan tavaton. Se pirstaantuisi pohjaa vasten, ellei tätä köyttä olisi. Nyt iskevät painot pohjaan. Heti kun ne sen ovat tehneet, tulee pallon uintikyky kysymykseen. Se kulkee pohjaa kohti yhä hitaammin, seisautuu vihdoin ja alkaa uida taas ylöspäin."

"Nyt tulee kellolaitos kysymykseen. Heti kun painot puskevat pohjaan, luistaa kanki läpi ja panee kellolaitoksen käyntiin. Köysi kiertyy jälleen rullalleen. Minä laskeudun siten pohjalle. Siellä minä sitten viivyn puoli tuntia, sytytän sähkön ja katselen ympärilleni. Sitten kellolaitos naksauttaa taittoveitsen, köysi katkee ja minä syöksyn jälleen ylös kuin soodavesikupla. Köysikin auttaa vaan."

"Entä jos sattuisitte laivan kohdalle?" kysäsi Weybridge.

"Minä tulisin sellaista vauhtia, että menisin koreasti sen läpi", sanoi Elstead, "menisin kuin tykin luoti. Ei Teidän siitä tarvitse olla huolissanne."

"Otaksukaamme, että joku väkevä rapueläin kietoutuisi kellolaitokseenne."

"Se olisi minulle kiireellinen kehoitus pysähtyä", sanoi Elstead, kääntyen katselemaan palloa.

* * * * *

Kello yhdentoista tienoissa oli Elstead heitetty mereen. Päivä oli selkeän kirkas ja tyyni, taivaanrannalla oli sumua. Sähkövalo tuikahti iloisesti kolme kertaa pienessä ylä-osastossa. Sitten he laskivat hänet hitaasti veden pintaan ja kokkaköysillä seisova mies oli valmiina leikkaamaan poikki palloa ja painoja yhdistävät siteet. Pallo, joka kannella oli näyttännyt niin isolta, oli mitättömän pienen näköinen tullessaan laivan keulan alle. Se keikkui hiukan ja sen kaksi tummaa ikkunaa, jotka olivat yläpuolella, näyttivät ihmetellen katselevan laivan reunalla tunkeilevaa väkeä. Eräs ääni ihmetteli, miltä Elsteadista tuo keikkuminen tuntuu.

"Oletteko valmiit?" kuului kapteeni huutavan.

"Ollaan, ollaan, sir!"

"Antaa sitten mennä!"

Köydet katkaistiin, pyörre myllersi pallon ympärillä avuttoman hauskaasti. Katsojista joku heilutti nenäliinaansa, joku koetti huutaa ja eräs kadetti laski hitaasti, "kahdeksan, yhdeksän, kymmenen!" Vielä keikahdus ja koko laitos suoristui äkkiä.

Se näytti jäävän hetkeksi paikoilleen ja pienenevän nopeasti. Sitten vesi sen nielasi, se näkyi vielä pinnan alla, heijastuksen suurentamana. Ennenkuin ehti kolmeen laskea, oli se kadonnut. Läikettä ja kirkkaita aaltoja jäi vielä jälkeen. Nekin pienenevät ja häipyivät. Sitten ei näkynyt muuta kuin syvä vesi, joka alempana näytti aivan mustalta. Siellä uiskenteli hai.

Sitten alkoi risteilijä liikkua, vesi myllertyi, hai katosi, vaahtovirta ryöpsähti yli tuon kristallikirkkaan syvyyden, joka oli niellyt Elsteadin. "Mikä on tarkoituksena?" kysyi eräs merimies toveriltaan.

"Me asetumme muutaman peninkulman päähän, ettei hän ylös tullessaan puske meihin", vastasi toinen.

Alus kulki hitaasti uuteen paikkaansa. Sen kannella katseli joka-ainoa, joka oli jouten, tuota keinuvaa syvyyttä, jonne pallo oli uponnut. Ensimmäisenä puolena tuntina puhuttiin tuskin yhtään sanaa, joka ei olisi koskenut Elsteadia. Joulukuun aurinko oli nyt korkealla ja kuumuus melkoinen.

"Hänen on jokseenkin viileä tuolla alhaalla", sanoi Weybridge. "Sanotaan, että jossain määrättyssä syvyydessä merivesi on aina jäätymäisillään."

"Mistä hän tulee ylös?" kysyi Steevens. "Minulta on suunta kateissa."

"Tuolta noin", sanoi kapteeni, joka ylpeili kaikkietäväisyydestään. Hän ojensi sormen suoraan kaakkoon. "Ja nyt on luullakseni oikea aikakin", sanoi hän. "Hän on ollut kolmekymmentä viisi minuttia."

"Pitkähkö aika menee, ennenkuin ehtii valtameren pohjaan?" kysyi

Steevens.

"Viiden peninkulman syvyyteen ja laskien – kuten teimme – nopeuden lisäyksen kahdeksi jalaksi sekunnilta, menee menoon ja paluuseen noin kolme neljännesminuttia."

"Hän on siis jo ollut liiankin kauvan", sanoi Weybridge.

"Melkeinpä", sanoi kapteeni. "Minä otaksun kuluvan muutamia minutteja tuon köyden kiertämiseen."

"Sitä minä en muistanut", sanoi Weybridge, silmännähtävästi elostuen.

Nyt alkoi odotus. Minutti kului hitaasti eikä palloa näkynyt. Toinen meni eikä mikään särkenyt hiljaisten laineitten liikuntoa. Merimiehet selittivät toisilleen tuota köyden kiertämistä. Laivan reuna oli täynnä odottavia kasvoja. "Tule ylös Elstead!" huusi eräs partaposkinen merikarhu kärsimättömänä. Toiset yhtyivät ja huusivat, kuin olisivat olleet teatterissa esiripun nousua odottamassa.

Kapteeni katseli heitä ivallisesti.

"Jos nopeuden lisäys on kahta pienempi, niin hän tietysti viipyy kauvemmin", sanoi hän. "Me emme varmaan tienneet, oliko kaava oikea. En minä ole mikään orjamainen laskennon ihailija."

Steevens yhtyi häneen. Peräkannella ei puhuttu mitään muutamaan minuttiin. Sitten kuului Steevensin kellon kuori naksahdavan.

Kun aurinko kaksikymmentä yksi minuttia myöhemmin oli laskeutunut taivaanrannalle, odottivat he yhä pallon tuloa eikä yksikään kannella ollut uskaltanut kuiskatakaan, ettei toivoa enää ollut. Weybridge ensimmäisenä lausui sen. Yhdentoista-lyöntien vielä ilmassa uudessa sanoi hän aivan äkkiä Steevensille: "Minä epäilin aina tuota ikkunaa."

"Hyvä Jumala!" sanoi Steevens; "ettehän Te luule – ?"

"Kyllä!" sanoi Weybridge ja jätti loput hänen mielikuvituksensa täydennettäväksi.

"En minä ole mikään erinomainen laskujen ihailija", sanoi kapteni epäillen, "niin etten minä kuitenkaan ole vielä toivoton."

Puolenyön aikaan kanuunavene kierteli kaarella sitä paikkaa, johon pallo oli uponnut ja sähkövalon valkoinen juova häilähteli, lensi ja pysähteli rauhattomana fosforiloisteisella vesi-aavikolla pienten tähtien alla.

"Ellei ikkuna ole murskaantunut, on juttu viisikertaa vaikeampi", sanoi Weybridge, "sillä sitten on hänen kellolaitoksensa joutunut epäkuuntoon ja hän on nyt tuolla, viisi peninkulmaa jalkaimme alla, on siellä elävänä kylmässä ja pimeässä, suljettuna tuohon pieneen kupla pahaseensa; on siellä, minne ei päivän säde ole koskaan paistanut eikä ihmisolentoa elänyt senjälkeen kun vedet koottiin. Hän on ilman ruokaa, nälkäisenä, janoisena ja peloissaan, arvailen kuoleeko nälkään vai tukehtuuko. Mikähän siitä tulee. Myerin aparatti on luullakseni jo aikoja sitten lakannut tekemästä tehtävänsä. Miten kauvan ne oikeastaan toimivat?"

"Taivas armahtakoon!" huudahti hän; "miten pieniä me olemme! Millaisia avuttomia raukkoja! Tuolla alhaalla on peninkulmia vettä – yhä vaan vettä, ympärillämme laajat vesivainiot ja yllämme pilvet. Puis!" Hän ojensi kätensä ja samalla kohosi merestä valkoinen säde pilviin päin, alkoi liikkua hitaammin, pysähtyi kokonaan ja näytti uudelta taivaalle ilmestyneeltä tähdeltä. Sitten se putosi alas ja katosi tähtien heijastuksiin ja meren fosforimaiseen sumuun.

Weybridge jäi siihen, käsi ojollaan ja suu auki. Sitten hän sulki suunsa, aukasi sen jälleen ja teki käsillään kärsimättömiä liikkeitä, huusi "El-stead ohoi!" ja juoksi suoraa päätä valonheittäjän luo. "Minä näin hänet", sanoi hän. "Tuolla oikealla puolen! Hän on vääntänyt sähön palamaan ja hän nousi juuri vedestä. Kuljettakaa valoa. Meidän pitäisi nähdä hänet, kun hän nousee pinnalle." Ei häntä löydetty ennen päiväkoittoa. Silloin vasta pallo tavattiin, laitettiin nostokone kuntoon ja yhden veneen miehistö kiinnitti keksin pallon. Saatuaan pallon kannelle, ruuvasivat he lasin auki ja tirkistivät pimeään sisustaan (sähkövalokammion tarkoitus näet oli valaista vettä pallon ympärillä ja se oli aivan erillään isosta kammiosta).

Ilma pallon sisällä oli hyvin kuumaa, kummi lasinreijän reunoilla oli pehmennyt. Innokkaiisiin kyselyihin ei kuulunut vastausta eikä liikkahdustakaan elävästä olennoista. Elstead näytti makaavan liikkumatta, mykkyrässä pallon pohjalla. Laivan lääkäri ryömi sisään ja nosti hänet ulos. Hetkeen eivät he tienneet, oliko Elstead kuollut vai elävä. Laivan lamppujen keltaisessa valossa kiilsivät hänen kasvonsa hielle. He veivät hänet omaan hyttiinsä.

Havaittiin, ettei hän ollut kuollut. Hermosto vaan oli aivan lamassa ja ruumis kovin kolhiintunut. Muutamia päiviä piti hänen maata aivan hiljaa. Meni viikko, ennenkuin hän voi kertoa kokemuksiaan.

Melkein ensi sanoikseen sanoi hän lähtevänsä uudelleen meren pohjaan. Pallo vaan piti tehdä toisenlaiseksi, niin että hän tarpeen tullen voi katkaista köyden. Hän oli nähnyt ihmeitä. "Te luulitte, etten minä tapaisi muuta kuin liejua", sanoi hän. "Te nauroitte minun yritykselleni ja minä olen löytänyt uuden maailman!" Hän kertoi juttunsa katkonaisesti ja enimmäkseen väärästä päästä, niin että sitä on mahdoton toistaa hänen sanoillaan. Mutta seuraavanlainen on kertomus hänen kokemuksistaan.

Alku oli kamala. Ennenkuin köysi pääsi juoksemaan, oli pallo kierinyt ympäri. Hän oli kuin sammakko potkupallossa. Hän ei nähnyt muuta kuin nostokoneen ja pilvet yläpuolellaan ja joskus

vilauksen laivan kannella olevista ihmisistä. Hän ei voinut aavistaakaan, minnepäin pallo ensi hetkessä heilahtaisi. Äkkiä havaitsee hän olevansa kumossa, koettavansa nousta, menevänsä taas kuperkeikkaa tyynyillä. Mikä muu muoto hyvänsä olisi sisustalle ollut mukavampi, mutta mikään muu muoto ei olisi voinut kestää alimpain vesikerrosten kovaa painetta.

Yht'äkkiä pallo lakkasi heilumasta; se suoristui ja hän näki seisomaan noustunaan, miten vesi ympärillä oli vihreänsinistä ja heikko valo sikersi ylhäältäpäin häntä kohti. Joukko pieniä uivia esineitä kohosi nopeasti hänen alapuoleltaan, kuten näytti, valoa kohti. Hänen siinä katsellessaan tuli pimeämpää ja pimeämpää, kunnes vesi yläpuolella oli mustaa kuin sydänyön taivas, joskin hiukan vihertävää ja alapuolella sydenkarvaista. Pienet läpinäkyvät esineet synnyttivät hiukan valoa ja syöksyivät hänen ohitsensa hienoina vihertävinä juovina.

Ja tunne siitä, että mentiin alaspäin! Se oli aivan samanlainen kuin pudotessa. Sillä erotuksella vaan, että sitä kesti. On vaikea kuvailla, millaiselta tuo jatkuva putoaminen tuntui. Silloin Elstead ainakin katui, että oli retkelle lähtenyt. Hän näki kaikki aivan uudessa valossa. Hän muisti ison mustekalan, jonka sanotaan elävän syvillä vesillä ja jollaisia joskus löydetään puolisulaneina valaitten sisästä tai kuolleina, mädänneinä ja puoleksi syötyinä kaloissa. Otaksutaanpa, että sellainen tarttuisi kiinni eikä laskisi menemään. Ja oliko kellolaitosta kylliksi koitettu? Mutta tahtoipa hän palata tai ei, se ei vaikuttanut yhtään mitään.

Viidenkymmenen sekunnin kuluttua oli kaikki ulkopuolella pimeätä kuin yö, paitsi siellä, missä hänen pallonsa valo lävisti vettä ja valaisi jonkun kalan tai putoavan palasen. Ne vilahtivat niin äkkiä ohi, ettei hän voinut saada selville, mitä ne olivat. Kerran hän luuli menevänsä haikalan ohi. Sitten alkoi pallo kumentua hankautuessaan veteen. He eivät olleet ottaneet sitä huomioon.

Ensimmäinen seikka, jonka hän huomasi, oli että hän hikosi. Sitten hän kuuli jalkainsa alla yhä äänekkäämpää kihinää ja näki joukon pieniä kuplia – ne olivat hyvin pieniä – suihkuna syöksyvän ylöspäin. Höyryä! Hän koetti lasia. Se oli kuuma. Hän sytytti pienen hehkulampun, joka valaisi hänen huonettaan, katsoi kelloon, joka oli tyynytytyllä seinällä nappulain luona, ja näki olleensa matkalla kaksi minuttia. Hänen mieleensä johtui, että ikkuna voisi murtua lämpömääräin äkkinäisessä vaihteessa, sillä hän tiesi pohjavetten aina olevan lähellä jäätymäpistettä.

Silloin alkoi pallon lattia yht'äkkiä ikäänkuin painaa hänen jalkojaan, kuplat ulkopuolella kulkivat yhä hitaammin ja kihinä heikkeni. Pallo keikahti hieman. Lasi ei ollut murtunut, mitään ei ollut tapahtunut ja hän tiesi, että putoamisen vaarat ainakin olivat ohitse.

Minutin kuluttua hän tulisi pohjaan. Hän ajatteli Steevensia ja Weybridgeä ja muita siellä viisi peninkulmaa ylempänä, korkeammalla hänen yläpuolellaan, kuin korkeimmat pilvet koskaan ovat maasta. Siellä he kulkivat hiljalleen, tuijottivat alas ja ihmettelivät, mitä hänelle oli tapahtunut.

Hän tirkisti ikkunasta. Ei näkynyt enää kuplia ja kihinä oli lakannut. Ulkona oli ankaran mustaa – kaikki kuin tummaa samettia – paitsi missä sähkövalo tunkeutui autioon veteen. Niissä paikoin näytti vesi kellanviheriältä. Sitten ui näkyviin kolme olentoa peräkkäin. Ei voinut saada selville, olivatko ne pieniä ja lähellä vaiko suuria ja kaukana.

Niitä ympäröi sinervä, hämyinen valo, kalastaja-alusten lyhtyjen valon tapainen ja kyljillä näkyi laivan ikkunoita muistuttavia kirkkaita pilkkuja. Niitten valkimoiminen näytti lakkaavan, kun ne tulivat hänen lamppunsa säteilyyn, ja silloin hän näki niitten olevan pieniä, kummallisen muotoisia kaloja. Niillä oli isot päät, suuret silmät ja kapenevat ruumiit pyrstöineen. Niitten silmät olivat suunnatut häneen ja näyttivät ne seuraavan häntä alaspäin. Hän arveli valon vetävän niitä puoleensa.

Toisia samanlaisia liittyi matkaan. Lähetessään pohjaa hän huomasi, että vesi muuttui vaaleaksi ja lampun valojuovassa näkyi pieniä pilkkuja kuten tomuhiukkasia auringonvalossa. Lyijypainot varmaankin olivat pohjasta irroittaneet mutaa ja liejua.

Lyijypainoja kohti laskeutuessaan ympäröi häntä sakea vaaleus, jota sähkövalo ei saanut syvältäkään lävistetyksi. Monta minuuttia kului ennenkuin liikkeelle lähteneet pohjakerrostumat vähänkin asettuivat. Sitten voi hän nähdä lamppunsa ja kaukaisen kalajoukon fosforivalossa liejusta

harmahtavaksi sameutuneen veden liikahtelevan. Siellä täällä vaan näkyi toisiinsa kietoutuneita merililjaryhmiä, joiden nälkäiset tuntorihmat hitaasti heiluivat. Ja päällä lepäsi vesi ankaran mustana.

Kauvempana näkyivät jättiläissuuren sieniryhmän miellyttävät, läpikuultavat rajaviivat. Pohjalla oli siellä täällä teräväpiikkisiä latteita mättäitä. Hän arveli niitä jonkunlaiseksi merisiililajiksi. Pieniä, isosilmäisiä tai sokeita olentoja, jotka omituisesti muistuttivat milloin siiraa milloin hummeria, ryömi hitaasti valokuovan yli kadoten jälleen pimeään ja jättäen vaon liejuun.

Sitten käännähti pyöreilevä parvi pikkukaloja häntä kohti kuten kottaraisjoukko. Ne kulkivat hänen ylitsensä kuin hohtava lumipilvi ja järempänä näkyi palloa kohti uivan joku isompi olento.

Ensin se näkyi vain epäselvästi: laiskasti liikkuva ruumis, joka kaukaa muistutti kävelevää ihmistä. Sitten se tuli lampun valosuihkuun. Loisto sokaisi sen, se sulki silmänsä. Hän katseli, jäykkänä kummastuksesta.

Se oli omituinen luurankoinen eläin. Sen mustanpunainen pää muistutti hiukan kameleonttia, mutta sillä oli niin korkea otsa ja niin iso aivokoppa, ettei millään matelijalla ole sellaista. Kasvojen pysty asento teki sen kummallisesti ihmisolennon näköiseksi.

Kuopistaan ulkonevat, isot ja kameleonttimaiset silmät sillä oli ja leveä matelijan suu. Huulet olivat luiset, niitten yläpuolella pienet sieraimet. Korvien sijalla oli kaksi kiduskantta, joitten alta tunki esiin ohkainen korallikukka, joka eniten muistutti nuorten rauskujen ja haikalain kukkamaisia kiduksia.

Kasvojen ihmismuotoisuus ei ollut ihmeellisintä tässä olennessa. Se oli kaksijalkainen; sen melkein pallomaista ruumista tuki kaksi sammakkomaista jalkaa ja paksu häntä. Etujaloissaan, jotka olivat vielä pahempia ihmiskäden irvikuvia kuin sammakon, oli sillä kuparilla koristettu luinen sauva. Väriltään oli olento kirjava; sen, pää, kädet ja jalat olivat tulipunaset, mutta ruumiin nahkapeite, joka riippui laskoksissa kuin vaatteet, oli harmaan valkimoiva. Nyt se oli paikoillaan valon häikäisemänä.

Vihdoin tuo syvyyden tuntematon asujain räpäytti silmänsä auki. Varjostaen niitä kädellään avasi se suunsa ja huusi. Ihmisääni olisi ehkä kuulunut samanlaiselta teräksen ja tyynyjen läpi. Mitenkä ilman keuhkoja voi saada äänen syntymään, sitä ei Elstead yrittänytäkään selittää. Sitten olento siirtyi valokuovaa ympäröivään salaperäiseen pimeyteen ja Elstead paremmin tunsu kuin näki, että se lähestyi palloa. Luullen että valo oli sen houkutellettu luokseen, väänsi Elstead sähkönappulaa. Hetkisen kuluttua tuntui jokin pehmeästi koskevan palloon. Se heilui.

Sitten huuto toistui ja hänestä tuntui, kuin kaukainen kaiku siihen vastaisi. Kosketus uudistui; pallo heilahti ja kopahti rullaan, jolle köysi oli kierretty. Hän seisoi pimeässä ja tirkisti syvyyden ijankaikkiseen yöhön. Sitten hän näki, hyvin hämärinä ja kaukana, useita fosforiloistoisia ihmismäisiä olioita. Ne tulivat hyvää vauhtia häntä kohti.

Puolipyöröksissä etsi hän heiluvassa vankilassaan ulkopuolisen sähkölampun nappulaa ja sytytti epähuomioissa pienen hehkulamppunsa seinätyynyjen välissä. Pallo pyöri ja lähti alaspäin. Hän kuuli hämmästyksen huudahduksia ja näki jaloilleen päästyään alaikkunassaan kaksi muljottavaa silmäparia, joihin hänen lamppunsa valo kuvastui.

Samassa hetkessä iskivät ankarat kourat pallon teräspeitteeseen ja kellon metallisuojustasta, jota taottiin voimain takaa, lähti perin ikävä ääni. Elstead oli sydän kurkussa, sillä jos nuo olennot pysäyttäisivät kellolaitoksen, ei hänellä olisi ylöspääsyn toivoakaan. Tuskin oli hän sen saanut ajatelluksi, kun pallo heilui ankarasti ja hänen jalkansa tärähtivät sen pohjaa vastaan. Hän sammutti pikku-lampun ja sytytti yläosastossa olevan ison lampun, jonka valo heittyi ulos veteen. Merenpohja ja ihmismuotoiset olennot olivat poissa ja joukko toisiaan takaa-ajavia kaloja kulki ikkunan ohi.

Hän luuli noitten syvyyden kummallisten asujain katkaissees hänen köytensä. Hän oli kai pelastunut. Nopeammin ja nopeammin kulki hän ylöspäin. Sitten pallo pysähtyi. Äkkinäinen nykäys ja hänen päänsä iski vankilan kattoon. Puoleen minuuttiin ei hän voinut ajatella mitään.

Sitten hän tunsu, miten pallo pyöri ja keinui hitaasti. Samalla tuntui, kuin olisi sitä vedetty pitkin merta. Nojaten ikkunaan sai hän sen puolen palloa painumaan alaspäin, mutta muuta ei näkynyt kuin

hänen lamppunsa valokuova, joka turhaan ponnisteli pimeyttä vastaan. Hänen mieleensä juolahti, että voisi ehkä nähdä paremmin, jos sammuttaisi valon ja antaisi silmäin tottua syvään pimeyteen.

Siinä hän oli oikeassa. Hetkisen kuluttua muuttui tuo samettimainen pimeys läpikuultavaksi ja hän näki kaukana ja niin heikosti kuin Englannin kesän hämärävalossa alapuolellaan liikkuvia olentoja. Hän päätti, että nuo eläimet olivat irroittaneet hänen köytensä ja kuljettivat häntä pitkin meren pohjaa.

Ja sitten hän näki väreilevän meren alaisen tason läpi jotakin epäselvää ja kaukaista: niin laajalle, kuin pienestä ikkunasta voi nähdä, levisi näköpiiri kuulakan valoisenä. Sinne päin häntä kuletettiin, aivan kuin ihmiset olisivat kulettaneet ilmapalloa maalta kaupunkiin. Matka kävi kovin hitaasti ja kovin hitaasti järjestyi valoisa ala selvempiin muotoihin.

Kello oli pian viisi, kun hän saapui tuon valoisan paikan kohdalle.

Nyt hän voi nähdä muotoja, jotka muistuttivat katuja taloineen. Ne olivat ryhmässä suuren, katottoman rakennuksen ympärillä, joka omituisesti muistutti luostarin raunioita. Kaikki oli kuin kartalla hänen allaan. Talot olivat katottomia seinäryhmiä. Ne olivat, kuten hän myöhemmin huomasi, valkimoivaa luuta. Kaikki näytti veteen vajonneesta kuuvalosta tehdyltä.

Paikan keskustassa ojentelivat heiluvat liljatähdet tuntorihmojaan, korkeat, hoikat ja lasimaiset sienet kohosivat kuin kirkkaat tornit ja liljain hehkuva valo erosi paikan yleisvalaistuksesta. Avoimilla paikoilla voi hän nähdä liikkuvia joukkoja, mutta oli liian korkealla voidakseen eroittaa yksilöjä.

Sitten ne vetivät häntä hitaasti alaspäin. Paikan yksityiskohdat alkoivat vähitellen selvitä. Hän näki, että noiden pilvimäisten rakennusten rajaviivat olivat pieniä pyöreitä helmimäisiä esineitä ja että eri paikoissa hänen alapuolellaan, avoimilla paikoilla, oli kuin kuoreen peittyneitten laivain runkoja.

Hitaasti ja varmasti hän painui alaspäin ja muodot hänen allaan yhä kirkastuivat, selvenivät, tulivat määrätymmiksi. Hän huomasi kulkevansa kaupungin keskessä olevaa isoa rakennusta kohti ja hän voi nähdä ne mitä moninaisimmat oliot, jotka kuljettivat köyttä. Hän ihmetteli nähdessään yhden laivoista, jotka muodostivat paikan korkeat rakennukset, olevan täynnä liikehtiviä olentoja, jotka silmäilivät häntä. Sitten suuren rakennuksen seinät hitaasti kohosivat hänen ympärilleen peittäen koko näkymön.

Ne seinät olivat veden syömää puuta, kierrettyä köyttä, rautakiskoja, kuparia ja kuolleitten ihmisten pääkalloja. Kallot olivat sikin sokin, mutkikkaissa kierteissä, ja ihmeellisin kääntein niiden jono kulki pitkin seinää. Niitten silmäreijistä ja yli koko paikan vilahteli edestakaisin hopeahoitoisia pikkukaloja.

Äkkiä täytti hänen korvansa matala huuto ja häly, joka muistutti ankaraa torven ääntä. Se vaikeni ja alkoi kuulua ihmeellinen laulu. Pallo painui alaspäin, ohi korkeakaaristen ikkunain, joista suuret joukot noita kummallisia henkimäisiä olentoja katseli häntä. Vihdoin hän tuli, kuten näytti, jonkunmoiselle alttarille keskellä kaupunkia.

Nyt oli hän niin alhaalla, että voi nähdä nuo kummalliset syvyyksien eläjät vieläkin selvemmin. Ihmeekseen hän huomasi niitten kaikkien kumartuvan hänen eteensä. Yksi vain, jolla näytti olevan suomupuku ja päässä loistava diademi, seisoi aukoen ja sulkien matelijasuutaan aivan kuin olisi johtanut kumartuneitten laulua.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.